

शुभ यात्रा!

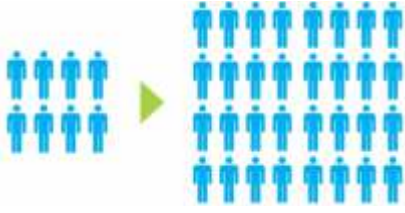
सर्वांसाठी उच्च प्रतीची, सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्था

आपल्या शहरातील वाहतुकीच्या समस्या

आपल्या वाढत्या शहरातील प्रवासाच्या वाढत्या गरजा
भागवण्यासाठी काय चांगला पर्याय असू शकेल ?

गेल्या चार दशकांत आपल्या शहराची
लोकसंख्या चौपट वाढली असून ती आता

चौपट झाली असून आता ती
२० लाखांवर पोहोचलेली आहे.

१९८२ मध्ये

८७
चौ.कि.मी.

असलेले
शहराचे क्षेत्रफळ

दुप्पटीने वाढून

१७७

चौ. कि. मी.

झालेले आहे.

कामासाठी रोज लांबवर जाणाऱ्या लोकांची संख्या वाढलेली आहे.
खाजगी वाहने हा यावर उपाय नाही.

२००३ ते २०१३ या काळात खाजगी वाहनांची संख्या
३.५ लाखांवरून ११.५ लाखांवर गेलेली आहे.

शहरातील ७० % वाहतूक ही दुचाकी वाहनांनी होते.

परिणाम

अपघात

प्रदूषण

वाहतुकीची कोंडी

सार्वजनिक निधी आणि जागेचा वापर अधिकाधिक उड्डाणपूल,
रस्ते आणि वाहनतळ बांधण्यासाठी होत आहे.

**यावर कायमस्वरूपी उपाय म्हणजे
उच्च प्रतीची सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्था**

प्रकल्पाचे घटक

४ बीआरटी कॉरीडोअर्स	९३ बस स्थानके	सुरक्षा आणि वाहतूक व्यवस्थापक (वॉर्डन)	वाहतूक व्यवस्थापन सूझ प्रणाली Intelligent Transportation Management System
एकूण लांबी ४५ कि.मी.	६०० नवीन बसेस	नवीन टर्मिनल्स	२ आंतरबदल स्थानके

प्रकल्पाची सुरुवात २००८

बीआरटी आयोजक

बीआरटी बसेसचे आयोजन पीएमपीएमसी (PMPMC) करणार आहे.

आर्थिक मदत

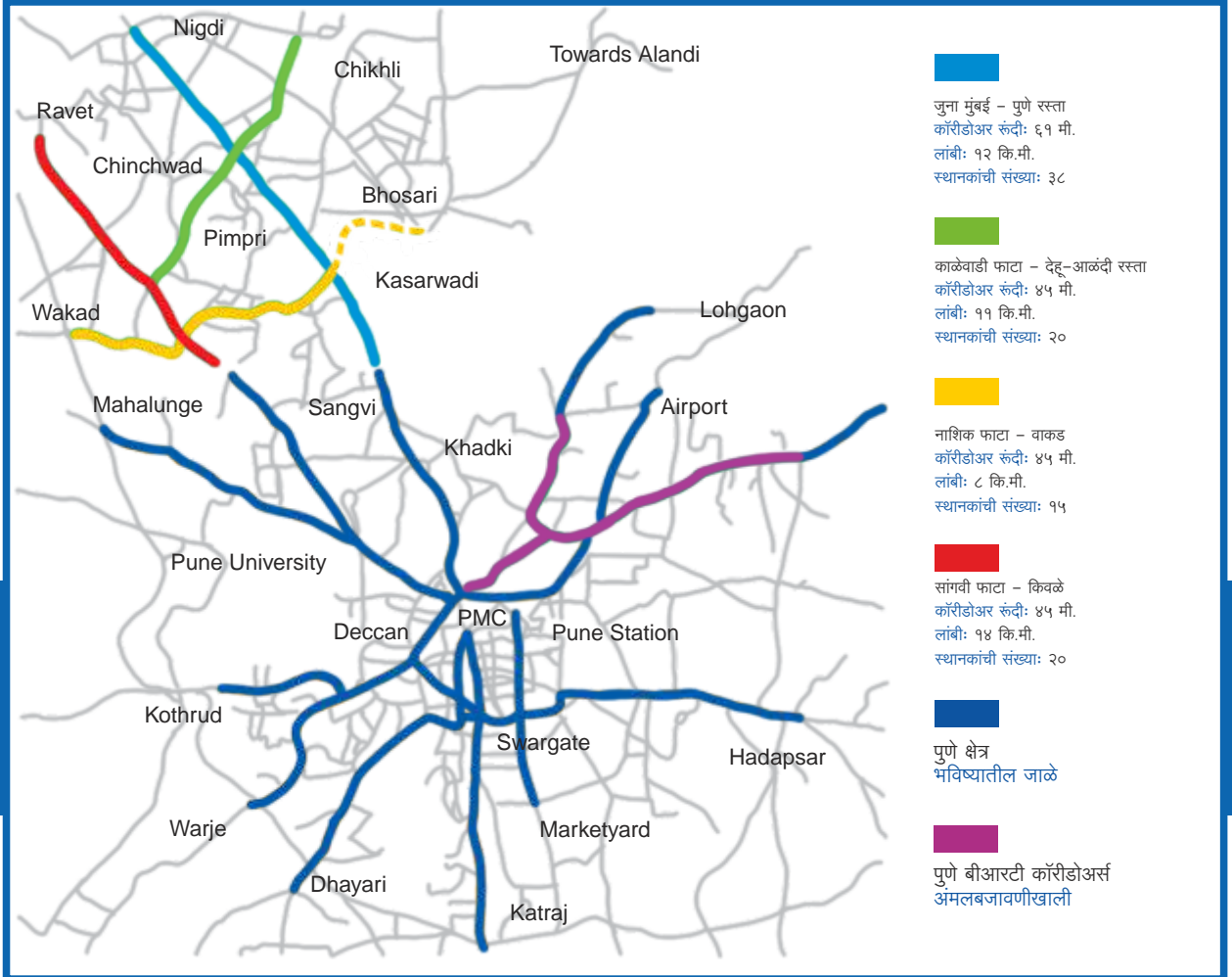
भारत सरकारचे उपक्रम: जवाहरलाल नेहरू नॅशनल अर्बन रिन्युअल मिशन - (JnNURM) आणि सरस्टेनेबल अर्बन ट्रान्सपोर्ट प्रोजेक्ट (SUTP)

प्रकल्पाचे महत्त्वाचे भागधारक

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका (PCMC), पुणे महानगरपालिका, (PMC), पुणे महानगर परिवहन महामंडळ लिमिटेड (PMPML), पुणे वाहतूक पोलीस (PTP)

बीआरटीचे नियोजित जाळे पूर्ण झाल्यावर ही देशातील सर्वात मोठी बीआरटी प्रणाली असेल.

विकासाचे टप्पे-

२०१४

२००८

शाश्वत वाहतुकीच्या सुविधा विकसित करण्यासाठी पिंपरी - चिंचवड महानगरपालिकेने (PCMC) बस रॅपिड ट्रान्सिट (BRT) प्रकल्पाची मुहूर्तमेढ रोवली.

स्वतंत्र मार्गिका

नवीन बसेस

आकर्षक बस स्थानके

बीआरटी कॉरीडोर

रस्त्याच्या मध्यभागी बससाठी स्वतंत्र मार्गिका

मध्यभागी असलेली बंदिस्त बसस्थानके

पथदीप

सायकल मार्ग

झाडांच्या सावलीतील पदपथ

रस्ता ओलांडण्यासाठी सुरक्षित झेब्रा क्रॉसिंग

नवीन बसेस

२०१५ बीआरटी कॉरीडोरसची सुरुवात

२०१६

जास्त
वारंवारता मार्ग

उच्च प्रतीच्या
सायकल आणि
पादचारी सुविधा

प्रवासी माहिती
प्रणाली आणि वाहन
मार्ग प्रणाली
(tracking
system)

स्मार्टकार्ड

टर्मिनल आणि
जोड (फिडर)
प्रणाली

पुणे बीआरटी
बरोबर
एकात्मिकरण

नियोजित ११५ कि.मी.च्या जाळ्यासह ही प्रणाली देशातील पहिली, सर्वात मोठी सेवा ठरेल.

बीआरटी बसेस आणि बसस्थानके

मध्यवर्ती
बंदिस्त
बस स्थानके

स्थानकाच्या
दोन्ही बाजूला
उघडणारी दारे

उजव्या
बाजूला
रुंद दारे

व्हीलचेअर,
लहान बाळांचे
प्रेम आणि ट्रॉली
यांच्यासाठी रॅप

शेवटच्या
बसथांब्याचे
नाव एल. ई. डी.
बोर्डद्वारा प्रकाशित आणि
ध्वनिक्लेपकावरून घोषित
करण्यात येईल.

कॉरीडोर
आणि वाहतूक
नकाशा

स्वयंचलित
दारे

बस आणि
बसस्थानकाची
पातळी एकसमान
(लेव्हल बोर्डिंग)

न घसरणारा,
स्पर्शाने कळणारा
पृष्ठभाग

स्मार्टकार्ड
रिडरसह
उघड - झाप
होणारी दारे

रखवालदार

तिकीट
काऊंटर

बीआरटी सर्वासाठी लाभदायक!!

प्रवाशांना लगेच मिळणारे फायदे

आरामदायी
बस प्रवास

वापरण्यास
सोपी स्थानके

जास्त
वारंवारता असलेले
मार्ग आणि
द्रुतगती सेवा

प्रवास खर्च
आणि वेळ
यांत बचत

पूर्ण शहरभरात
रहदारीचे
सुधारीत जाळे

स्वयंचलित
वाहनांमुळे होणारे
प्रदूषण कमी

स्वयंचलित
वाहनांमुळे होणारी
रहदारीतील गर्दी कमी

स्वयंचलित
वाहनांसाठी लागणाऱ्या
रस्ते, उड्डाणपूल आणि
वाहनतळ यांसारख्या
भौतिक सुविधांवरचा
खर्च कमी

रहदारीच्या
सुधारीत जाळ्यामुळे
आर्थिक प्रगती

शहराला मिळणारे फायदे

बीआरटी व्यवस्था सर्वाना फायद्याची ठरावी यासाठी प्रयत्न करू या!

बीआरटी आरंभापूर्वी

• बस मार्गामधील बदल

जुन्या व्यवस्थेतील अनेक बस मार्ग जाऊन बीआरटी आणि जोडमार्गांच्या नवीन व्यवस्थेमधील बस मार्ग येतील. या बदलाबद्दल व्यवस्थित माहिती वर्तमानपत्र आणि इतर माध्यमांमधून योग्य वेळेत पुरविली जाईल.

• बीआरटी बांधकामाच्या ठिकाणी

काळजीपूर्वक वावरा.

बसस्थानके आणि कॉरीडोरच्या बांधकामासाठी वाहतूक वळवण्यासाठी बॅरिकेड लावण्याची गरज भासू शकेल. त्या त्या ठिकाणी सूचना लावल्या जातील. तसेच वर्तमानपत्रातून यासंबंधी माहिती दिली जाईल.

• बांधकाम चालू असलेल्या कॉरीडोरच्या

गैरवापर टाळा.

बीआरटी मार्गिकेमध्ये घुसू नका. कारण तिथे वेळोवेळी चाचण्या चालू असू शकतात. तिथे बांधकाम चालू असल्याचे सूचना फलक लावले आहेतच, आणि जनतेला सुरक्षित अंतर ठेवण्यास सुचवले आहे.

बीआरटी आरंभ करताना

• बीआरटीच्या नवीन व्यवस्थेस जुळवून घेणे.

बीआरटीच्या वापरासंदर्भात खास तयार केलेले व्हिडीओ पीएमपीएमएल आणि पीसीएमसी यांच्या संकेतस्थळांवर उपलब्ध आहेत. हे व्हिडीओ वेगवेगळ्या कार्यक्रमांतर्गत, चित्रपटगृहांमधून दाखवण्यात येतील. बीआरटीएस कशी वापरावी, बस मार्ग कुठले असतील, बीआरटीपर्यंत कसे पोहोचावे, तिकीटे कुठे मिळतील यासंबंधी भिक्तीचित्रे, सूचना फलक यांमधूनही मार्गदर्शन केले जाईल.

• बीआरटी सूचना फलक

बीआरटीची बस, बसस्थानके, कर्मचारी वर्ग इ. ओळखण्यासाठी 'रेनबो'चे चिन्ह लक्षात ठेवा.

बीआरटी आरंभानंतर

• रहदारीच्या गर्दीत अडकू नका - बीआरटी वापरा.

स्वयंचलित वाहनांच्या वाढत्या संख्येबरोबर रहदारीतील गर्दी अटळ आहे. या गर्दीतून आणि वाहन चालवण्याच्या ताणातून बाहेर पडण्याचा मार्ग आहे बीआरटी वापरणे. बीआरटी वापरून सुकर आणि आनंददायी शहर-प्रवासाचा लाभ घ्या.

• बीआरटी मार्गिकेमध्ये घुसू नका

बीआरटीच्या बस मार्गिका या फक्त बीआरटीसाठी आरक्षित आहेत. या मार्गिकेमध्ये घुसणाऱ्या स्वयंचलित वाहनांना मोठा भुरदंड भरवावा लागेल.

नेहमी विचारले जाणारे प्रश्न

१. बीआरटीएस काय आहे ?

Rainbow Bus Rapid Transport System (BRTS) – रेनबो बीआरटीएस ही उच्च प्रतीची, जलद गती, ग्राहकांच्या सोयीची, सार्वजनिक बस सेवा आहे. ही सेवा पुणे आणि पिंपरी – चिंचवड येथे पीएमपीएमएल (PMPML) यांच्या वतीने पुरविण्यात येणार आहे.

२. बीआरटीएससाठी रस्त्याच्या मध्यवर्ती राखीव मार्गिका का आवश्यक आहेत ?

बससाठी स्वतंत्र राखीव मार्गिका ही बीआरटी सिस्टीमचा एक घटक आहे. यामुळे अधिक जलद व कार्यक्षम सेवा देणे सहज शक्य होते.

स्वतंत्र मार्गिकेमुळे बीआरटी बससाठी इतर वाहनांचा अडथळा निर्माण होत नाही.

सार्वजनिक वाहतुकीस खाजगी वाहनांच्या तुलनेत प्राथमिकता/महत्त्व मिळते.

मिश्र रहदारीमध्ये बस चालकावर अधिक ताण असल्याचे आढळते. बस चालकावर येणारा हा ताण राखीव मार्गिकेमुळे कमी होण्यास मदत होते.

३. रस्त्याच्या मध्यभागी असलेल्या

बसस्थानकापर्यंत नागरिकांनी सुरक्षितपणे पोहोचायचे कसे ?

बहुतांश बीआरटी स्थानके ही ट्रॅफिक सिग्नल असलेल्या चौकाजवळ नियोजित आहेत, जेणेकरून प्रवाशांना झेन्ना क्रॉसिंगचा वापर करून विना अपघात रस्ता ओलांडता येईल.

रस्ता समपातळीवरच ओलांडण्याचे नियोजन केल्यामुळे रस्ता ओलांडणे सर्वच वयोगटाच्या नागरिकांना सोयीचे ठरते.

रस्ता क्रॉसिंग आधी गतिरोधक, पुरेशी प्रकाशव्यवस्था, पादचाऱ्यांसाठी रस्त्याच्या मध्ये थांबण्यासाठी जागा (पादचारी आयलंड) यामुळे स्थानकापर्यंत जाणे सुरक्षित होईल.

ज्या ठिकाणी वाहनांची संख्या आणि वेग अधिक असेल त्या ठिकाणी जास्तीचे पादचारी सिग्नल्स लावले जातील.

४. लांब अंतर चालणे आणि रस्त्याच्या मध्यवर्ती भागातील स्थानकांपर्यंत पोहोचणे यामुळे प्रवाशांची गैरसोय होईल का ?

बीआरटी स्थानकांसाठीचा रस्ता सहसा सिग्नलच्या आधाराने ओलांडता येत असल्याने रस्ता ओलांडणे अधिक सुरक्षित आहे.

बीआरटी स्थानके रस्त्याच्या मध्यभागी असल्या कारणाने जाणे आणि येणे ह्याचा विचार करता एक वेळेस निम्म्याच रस्ता पार करावा लागतो.

त्यामुळे प्रवाशांना कापावे लागणारे अंतर सारखेच आहे.

जाणे आणि येणे अशा संपूर्ण फेरीचा विचार करता सामान्य बसच्या बाबतीतही प्रवाशांना संपूर्ण रस्ता दिवसातून एकूण दोन वेळा ओलांडावा लागतो.

बीआरटी स्थानक रस्त्याच्या मध्यभागी असल्यामुळे प्रवाशांना अधिक वेळा रस्ता ओलांडावा लागतो हा एक गैरसमज आहे.

५. बीआरटीएसचा भाग म्हणून काय काय सुरक्षा व्यवस्था करण्यात येणार आहे ?

सर्व बसेससाठी केंद्र शासनाचे मार्गदर्शक नियम व मानक पाळले आहेत.

आयआयटी मुंबईच्या सुरक्षा लेखापरीक्षण अहवालातील शिफारशीनुसार, जुन्या मुंबई-पुणे

रस्त्यावर जेथे इतर वाहने समतल विलगकांमध्ये येतात किंवा बाहेर जातात तेथे त्यांची गती कमी होऊन रहदारी सुरक्षित राहिल अशी रचना केली जाईल.

प्रमुख चौकांत सिग्नल व ट्रॅफिक वॉर्डनची नेमणूक.

बीआरटी स्थानकांपर्यंत प्रवासी येताना सुरक्षितपणे रस्ता ओलांडण्यासाठी पेडेस्ट्रियन्स क्रॉस वॉक आणि गतिरोधक यांचा वापर करून वाहनांचा वेग कमी करण्यात येईल.

बसमध्ये सुरक्षितपणे चढण्या-उतरण्यासाठी मेट्रो रेल्वेप्रमाणेच बीआरटी बसेस स्थानकाच्या दारासमोरच उभ्या राहतील. प्रवाशांच्या सुरक्षिततेसाठी बस योग्यरित्या पूर्णपणे उभी राहिल्यावरच बसस्थानकाचे व बसचे स्वयंचलित दरवाजे उघडतील.

६. दिल्ली, जयपूर व पुणे (कात्रज-हडपसर पथदर्शी) येथे बीआरटी फारशी उपयुक्त न ठरुनही बीआरटी राबविण्याचा विचार का केला जात आहे ?

शहरातील वाहतूक कोंडी ही अटळ समस्या झालेली आहे. लवकरात लवकर उपाययोजना केली नाही तर खाजगी वाहनांद्वारे उत्सर्जित केलेल्या धुरामुळे पर्यावरणाला धोका निर्माण होत आहे. वाहतूक समस्येवरील दीर्घकाळ टिकणारा उपाय बीआरटी सिस्टीम हा आहे, जो कमी खर्चात उभारला जाऊ शकतो आणि त्याचे अनेक फायदे आहेत. जगातील जवळजवळ १६० शहरांमध्ये ती उभारली गेली आहे. व्यवस्थेमध्ये एखादा लक्षणीय सकारात्मक परिणाम घडवून आणण्यासाठी बीआरटीचे जाळे हे विस्तीर्ण आणि व्यापक असणे आवश्यक आहे. दिल्ली उच्च क्षमता बस प्रणालीला (High Capacity Bus System (HCBS) केवळ एकच ५ कि.मी. लांबीची मार्गिका आहे. दिल्ली आणि जयपूरमधल्या पथदर्शी प्रकल्पांनी बीआरटीच्या वर उल्लेखलेल्या गुणधर्मांच्या धरतीवर बदल केला तर ते प्रकल्प वाहतुकीची गरज अधिक चांगल्या प्रकारे भागवू शकतील.

७. बीआरटीएस मेट्रो रेल्वेच्या तोडीची आरामदायी सेवा पुरवू शकेल का ?

होय.

मेट्रो रेल्वेप्रमाणेच समपातळीत बसमध्ये ये-जा करणे, प्रवासी माहिती प्रणाली, वाहन ट्रॅकिंग, भाडे स्वीकारण्याची स्वयंचलित पद्धती इत्यादीचा बीआरटीच्या वैशिष्ट्यांमध्ये समावेश आहे. मेट्रो रेल्वेपेक्षा बीआरटी ही एक लवचिक प्रणाली आहे. कारण, बीआरटी बस अपवादात्मक स्थितीमध्ये साध्या रस्त्यावरून नेऊनही प्रवाशांना सेवा देता येते. मेट्रो रेल्वेपेक्षा बीआरटी उभारण्यास कमी कालावधी लागतो. मेट्रो रेल्वेच्या १/१५ इतक्या कमी खर्चात बीआरटी बांधता येते आणि कमी खर्चात बीआरटी जास्तीत जास्त सेवा देते. (६ किमी मेट्रो बांधण्याच्या खर्चात ८८ कि.मी.चे बीआरटीचे जाळे निर्माण होते.) ह्या सर्व बाबींचा विचार करता बीआरटीमध्ये मेट्रोचे सर्व गुणधर्म तर आहेतच परंतु आणखीही काही गुण आहेत असे म्हणता येईल.

८. पुणे आणि पिंपरी – चिंचवडची बीआरटीएस वेगळी आहे का ?

‘रेनबो’चे पि.चिं. म.न.पा आणि पुणे म.न.पा मधील व्यवस्थापन पीएमपीएमएलद्वारा केले जाईल.

बीआरटी बसस्थानकाचे डिझाईन आणि त्यातील काही पायाभूत सुविधा या दोन्ही ठिकाणी जरी वेगवेगळ्या आढळत असल्या तरी त्यातील मुलभूत संकल्पना एकच आहे.

९. ‘रेनबो बीआरटीएस’मुळे सध्याच्या बस मार्गांमध्ये काही बदल होतील का ?

प्रवाशांना बीआरटीएसने जाणे सोपे व्हावे यासाठी आणि बस व्यवस्था एकंदरीतच कार्यक्षम आणि सुटसुटीत होण्यासाठी बस मार्गांमध्ये बदल/सुधारणा करण्यात येत आहेत. बसेसची चांगली वारंवारता असलेले, समजण्यास सोपे असे मार्गचे जाळे हे नव्या प्रणालीचे प्राथमिक वैशिष्ट्य आहे. साध्या बस (रेनबो बस वगळता) या बीआरटी कॉरीडोर सोडून इतरत्र आपल्या सेवा देत राहतील.

१०. प्रवाशांनी बीआरटी कॉरीडोरपर्यंत किंवा त्यांच्या इच्छित स्थळांपर्यंत कसे पोहोचावे ?

बीआरटी वापरणाऱ्या प्रवाशांना खालील पर्याय उपलब्ध असतील:

शहराच्या विविध भागांमधून बीआरटी कॉरीडोरपर्यंत येणारे फीडर बस मार्ग (बस जोड मार्ग)

मोठे/महत्त्वाचे बस टर्मिनल व जास्त प्रवासी वर्दळ असलेल्या बसस्थानकाजवळ सुनियोजित पार्किंगची सोय, जेणेकरून प्रवासी आपली सायकल किंवा वैयक्तिक वाहन वाहनतळावर लावून बीआरटी बसने प्रवास करू शकतील.

बीआरटी कॉरीडोरला जोडणारे नियोजित चांगल्या डिझाईनचे पदपथ आणि सायकल पथ, ज्यामुळे इच्छुकाना सायकलने किंवा चालत बस कॉरीडोरपर्यंत येता येईल.

बीआरटी कॉरीडोरर लगत पूर्व नियोजित रिक्शा थांबे

११. बीआरटीएसचे बसभाडे महाग असेल का ?

बीआरटीचे बस भाडे पीएमपीएमएलच्या बस भाड्याइतकेच असेल. कॉरीडोरमध्ये असलेल्या बीआरटीच्या स्थानकांमध्ये किंवा इतर ठिकाणी बसमध्येही तिकीट काढता येईल. रिचार्ज कार्डची सोय करण्याचेही नियोजन आहे. बीआरटी आणि जोड मार्ग या दोन्हीमध्ये प्रवास करावा लागणाऱ्या प्रवाशांसाठी ट्रॉन्सफर तिकीटही बीआरटीच्या टर्मिनलला उपलब्ध करण्यात येणार आहेत.

अधिक माहितीसाठी संपर्क:

जन संपर्क अधिकारी
बीआरटीएस कक्ष,

पुणे महानगर परिवहन महामंडळ
लिमिटेड, शंकरशेठ रस्ता,
पुणे – ४११०४२

दूरध्वनी: ०२० – २०२४१००६

ईमेल: ceopmpml@gmail.com

संकेतस्थळ: www.pmpml.org